

Riksdagen

Uppteckningar

vid EU-nämndens sammanträden

2018/19:33

Fredagen den 24 maj

§ 1 Utrikes frågor – handel

Statsrådet Ann Linde

Åtterrappport från möte i Europeiska unionens råd för utrikes frågor
– handel den 9 november 2018

Åtterrappport från informellt ministermöte den 21–22 februari 2019

Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för
utrikes frågor – handel den 27 maj 2019

Anf. 1 ORDFÖRANDEN:

Välkomna hit, statsrådet Ann Linde med medarbetare! Vi går in på dagordningen med åtterrappport från möte i rådet den 9 november 2018 och från ett informellt ministerrådsmöte den 21–22 februari 2019.

Anf. 2 Statsrådet ANN LINDE (S):

Fru ordförande! Åtterrapporering från FAC:s handelsmöte den 9 november i fjol och det informella mötet den 22 februari har skett skriftligen. Jag har inte några ytterligare kommentarer men svarar naturligtvis gärna på frågor.

Anf. 3 ORDFÖRANDEN:

Det finns inga frågor på åtterrapporten. Tack för informationen!

Då går vi in på information och samråd inför mötet i rådet. Vi går in på dagordningspunkt 3, Reformen av WTO samt förhandlingar.

Anf. 4 Statsrådet ANN LINDE (S):

Fru ordförande! WTO-frågorna är en stående punkt vid FAC-handel och på flera sätt nu viktigare än på länge. I tider av handelskonflikter, nya tullar och ökad protektionism är det multilaterala världshandelssystemet WTO den försäkring vi har mot att situationer eskalerar. För att WTO ska fungera måste medlemsländerna leva upp till reglerna, men organisationen måste också reformeras för att anpassas till en förändrad värld.

USA kritiserar i dag vårt gemensamma handelssystem för att inte i tillräcklig omfattning kunna hantera bland annat snedvridande subventioner, statshandelsföretag och påtvingad teknologiöverföring. Vidare är USA kritiskt mot hur WTO:s överprövningsorgan har fungerat och blockerar därför tillsättningen av nya skiljepersoner. Det innebär att överprövningsorganet från och med december i år inte kommer att kunna slutföra sina uppgifter om inte blockeringen upphör.

Jag ska säga att vi i nämnden ofta har använt den engelska benämningen Appellate Body. Då vet alla vad vi pratar om.

Lösningen på den här frågan brådskar alltså. Regeringen håller med om att det finns delar i WTO som behöver förbättras och reformeras men att detta bäst sker genom konstruktiva förhandlingar, inte genom att blockera tvistlösningssystemet eller genom att ifrågasätta WTO som organisation.

EU har fortfarande en mycket viktig roll för att bidra till ett moderniserat WTO och ett fungerande handelssystem med USA som en viktig partner. Diskussionerna vid detta möte kommer att handla om möjliga reformer för att förbättra det multilaterala världshandelssystemet och om pågående WTO-förhandlingar.

Kommissionen har kommit med en rad förslag på WTO-reformer på områden som notifieringar, subventioner, statligt ägda företag, påtvingad teknologiöverföring och WTO-sekretariatets roll. Kommissionen har också haft flera förslag till förbättringar av tvistlösningssystemet och om ökad transparens i WTO-systemet.

Sverige stöder det papper som Norge har presenterat inom WTO om det som kallas särskild och differentierad behandling, SDT, som bygger på en svenskfinansierad studie. SDT handlar om att hänsyn ska kunna tas till ländernas utvecklingsgrad när det gäller olika åtaganden i WTO.

Förslaget från Norge är konstruktivt och ett bra kompromissförslag som tar upp att SDT ska vara behovs- och sektorsbaserat. Det är ett viktigt förslag för att motverka att frågan om differentiering polariseras mellan utvecklingsländer och utvecklade länder inom WTO.

Regeringens bild är att kommissionen är drivande och konstruktiv i reformdiskussionerna och kan därför ge sitt breda stöd till kommissionens ansträngningar. WTO-förhandlingarna fortskrider på områden som fiskesubventioner och inhemska regler för tjänsteutövare, med målet att nå resultat till nästa ministermöte i WTO i juni 2020.

Dessutom har över 70 WTO-medlemmar nyligen inlett så kallade plurilaterala förhandlingar om regler för e-handel. Alla dessa förhandlingar är viktiga, inte bara för att nå framsteg inom respektive ämnesområde utan också för tilltron till WTO och det multilaterala handelssystemet. Positivt är att också USA är engagerat i de här frågorna.

Sverige har också fortsatt fokus på handel och jämställdhet. Jag planerar att delta vid WTO:s översyn av Aid for Trade i juli för att bland annat diskutera denna fråga.

Anf. 5 HANS ROTHENBERG (M):

Tack, statsrådet, för genomgången!

Detta är en långvarig och ganska tragisk historia som spelas upp gång på gång. WTO-systemet har kritiserats på många sätt. Vad som är relevant och inte är nästan det som är min fråga.

Om man ser till de anpassningar som nu görs, framför allt efter USA:s påtryckningar om att förändra WTO, är det då WTO som är problemet, eller är det efterlevnaden av regelverket som är problemet? Här skulle jag vilja höra ministerns bedömning. Risken är ju att man lagar bilen när det i själva verket är släpvagnen som har punktering på hjulet.

Det är också relevant att fråga: Svarar förslagen upp mot vad som egentligen är orsakerna till att länder har kringgått WTO-regelverket? Det

Anf. 6 ANNIKA QARLSSON (C):

Tack för genomgången!

Det är ju inte bara USA som är i fokus i den här frågan. Efter EU–Kina-toppmötet kan vi läsa att EU och Kina är överens om att arbeta för reformering av WTO. Samtidigt vet vi att Kina under lång tid har underminerat WTO:s regler, bland annat genom statliga subventioner till kinesiska företag, vilket är något som snedvrider konkurrensen.

Jag undrar därför om det går att urskilja en förändring i Kinas inställning till WTO-reform nu jämfört med tidigare. Kan statsrådet säga något om hur Kina ställer sig till de ingångar och förhandlingar som är på gång nu, för det spelar ju också en roll i detta, även om mycket fokus just nu är kopplat till USA?

Anf. 7 Statsrådet ANN LINDE (S):

Jag börjar med Hans Rothenbergs fråga om det är WTO eller regel-
efterlevnaden som är problemet. Jag skulle vilja säga att det är båda delarna.

Det är så mycket som har hänt, vilket betyder att det till exempel inte finns regler om e-handel och så vidare. Det är en fråga som är väldigt angelägen därför att e-handeln har ökat så mycket, och det finns inga gemensamma regler.

Samtidigt finns det andra frågor, till exempel om det som kallas notifieringar. Man måste se till att systemet får information om förändringar när man till exempel ger statsstöd och annat. Där har man bra regler, men länderna efterlever dem inte.

Svaret på frågan är alltså att det faktiskt är båda delarna.

EU, USA och Japan jobbar tillsammans för att se till att efterlevnaden i WTO blir bättre och att Kina följer reglerna bättre. Detta är ju vad Annika Qarlssoon frågade om. Kina har nyligen presenterat ett papper om WTO-reformer som vi håller på att analysera. Det finns mycket som är bra i det papperet, men det krävs också handling.

Vi har nu sett att Kina känner pressen på sig, dels med det handelskrig som finns mellan USA och Kina, dels genom de trilaterala förhandlingar som EU, USA och Japan har och som pushar på framför allt Kina. De känner alltså pressen. För att gå rakt på sak: Det har kommit många bra ord från Kina, men vi har tyvärr inte sett att de har omsatt dem i handling.

Anf. 8 ORDFÖRANDEN:

Då konstaterar jag att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 4, Handelsförbindelserna mellan EU och Förenta staterna.

Anf. 9 Statsrådet ANN LINDE (S):

Under dagordningspunkten om handelsrelationerna mellan EU och USA kommer fokus att ligga på den amerikanska administrationens beslut

om att skjuta upp införandet av tullar på motorfordon och fordonsdelar i 180 dagar och hur EU ska svara på detta.

Det är positivt att hotet om amerikanska biltullar skjuts på framtiden, även om regeringen självklart inte vill se några tullar alls.

Handelssamtalen med USA, som inleddes förra sommaren, fortsätter. Den 15 april antog rådet två mandat för förhandlingar med USA – ett om att eliminera tullar på industrivaror och ett om att förbättra förfarandet för bedömningen av överensstämmelse. Regeringen verkade för att mandaten ska antas skyndsamt för att minska spänningarna i handelsrelationerna mellan EU och USA och för att minimera risken för att tullar på motorfordon och fordonsdelar införs.

Efter presidentens beslut i fredags kan man konstatera att antagandet av mandaten verkar ha påverkat administrationen i en för oss positiv riktning, även om vi inte har facit än.

Att främja och genomföra Parisavtalet är en högt prioriterad fråga för Sverige. Regeringen har därför drivit och fått gehör för att en hållbarhetsanalys – det kallas SIA, sustainability impact assessment – ska genomföras och ta hänsyn till internationella avtal på hållbarhetsområdet. Då är Parisavtalet inräknat. Resultatet av hållbarhetsanalysen ska inkluderas i utformningen och omfattningen av avtalet.

Regeringen kommer att verka för att förhandlingarna med USA snarast ska kunna påbörjas. Regeringen kommer också att verka för en lösning i tvisten om påstått WTO-oförenligt stöd till flygplanstillverkarna Airbus och Boeing för att undvika att motåtgärder som är skadliga för den transatlantiska handeln införs.

Anf. 10 ANNIKA QARLSSON (C):

Tack för föredragningen!

Det är rätt mycket som pågår – det är olika typer av tullar och handelskrig runt omkring i världen. Tror statsrådet att den pågående handelskonflikten mellan USA och Kina kommer att påverka förbindelserna mellan EU och Förenta staterna, och i så fall på vilket sätt?

Anf. 11 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Ordförande! Tack, statsrådet, för föredragningen!

Jag funderar lite över detta med hållbarhetsanalyserna och Parisavtalet. USA har ju lämnat Parisavtalet. Vilka möjligheter har då Europeiska unionen att i förhandlingarna få till stånd ett närmande mellan Parisavtalet och USA igen? Finns det någon möjlighet att ställa vidare krav än vad statsrådet nu redogjorde för?

Anf. 12 Statsrådet ANN LINDE (S):

När det gäller Annika Qarlssons fråga om hur USA:s handelskonflikt med Kina påverkar Sverige och svenska företag vill jag säga att det är oroande att USA väljer att agera utanför det globala handelsregelverket och att man inför åtgärder mot en WTO-medlem i strid med WTO-regelverket. Det sker en stor upptrappning av denna strid. Konflikten riskerar då att få allvarlig effekt på världsekonomin, vilket i sig påverkar svenska företag.

Dessutom är export globala värdekedjor. Det betyder att ungefär 30 procent av det som svenska företag exporterar är importerat. Vi vet

redan, även om jag inte vill nämna några specifika företag, att det finns saker på denna lista som svenska företag använder för att exportera sina produkter. När de beläggs med tullar påverkar det svenska företag också direkt. Det är alltså en indirekt men också en direkt påverkan, och det är allvarligt. Vi försöker hjälpa kommissionen och se till att konflikten trappas ned, även om EU inte är en direkt part i just den konflikten.

När det gäller hållbarhetsanalysen och närmandet till Parisavtalet är det en förhandling där SIA, alltså sustainability impact assessment, är en process. Den pågår, och vi vet ännu inte vad den kommer fram till. Om det blir ett avtal får vi analysera vad denna påverkan har gett.

Samtidigt ska man vara medveten om att i alla de senaste och de kommande breda och djupa avtalen ingår stora hållbarhetsavsnitt. Men när det gäller det aktuella avtalet med USA pratar vi om att det nästan inte ens kan kallas ett handelsavtal. Det är snarare ett transaktionsavtal, för det är så otroligt smalt. Det är bara tullar på industrivaror och överensstämmelser, inget annat. Det är helt borta från hur moderna handelsavtal är. Risken är naturligtvis att det blir så. Vi vill att handelsavtalen ska lösa allt, men när de blir för stora blir det ingenting. Då får man gå tillbaka till det gamla, att det bara är tullarna, i stället för att ha med hållbarhetskapitel och så vidare.

Vi får se vad analysen ger och sedan komma tillbaka. Där ingår som sagt Parisavtalet.

Anf. 13 ORDFÖRANDEN:

Då konstaterar jag att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 5, Förberedelser inför undertecknandet av frihandelsavtalet och avtalet om investeringsskydd mellan EU och Vietnam.

Anf. 14 Statsrådet ANN LINDE (S):

Fru ordförande! Den tredje och sista punkten på dagordningen rör förberedelser inför undertecknandet av frihandels- och investeringsskyddsavtal med Vietnam.

Tillsammans med kronprinsessparet och en stor svensk företagsdelegation besökte jag nyligen Vietnam med anledning av att Sverige och Vietnam i år uppmärksammar 50 år av diplomatiska relationer. Vid alla möten jag hade, inklusive dem med premiärministern och handelsministern, uttryckte vietnameserna vikten av att EU:s frihandelsavtal med Vietnam träder i kraft inom en snar framtid. Det uttryckte jag svenskt stöd för.

Det finns stor potential att öka vår handel med Vietnam, och svenska företag ser stora möjligheter med ett avtal på plats. Under mötet är avsikten att ha en diskussion för att medlemsstaterna ska kunna ge klartecken för undertecknandet av de båda avtalen. Rådsslutsatser väntas inte antas under detta möte.

Förhandlingar om ett frihandelsavtal mellan EU och Vietnam inleddes 2012 och slutfördes i december 2015. Med Singaporeförhandlingarna som förebild delades avtalet med Vietnam upp i ett frihandelsavtal som täcker områden där EU har exklusiv befogenhet och ett investeringsskyddsavtal som innehåller områden där det råder delad befogenhet mellan EU och medlemsstaterna. Den juridiska granskningen avslutades sommaren 2018,

och texterna har nu översatts. Förhoppningen är att ett rådsbeslut om undertecknande ska kunna fattas före sommaren och att avtalen kort därefter ska kunna undertecknas med Vietnam.

Vid rådsmötet kommer Sverige att understryka vikten av att få till stånd ett snabbt ikraftträdande av avtalen. Vietnam är efter Singapore det andra landet i Aseanregionen som EU sluter avtal med. Avtalen är viktiga för att stärka våra relationer med dessa länder.

Svenska intressen i förhandlingarna har varit bland annat varuhandel, tjänster och investeringar, ursprungsregler, tekniska handelshinder samt handel och hållbar utveckling.

Hållbarhetskapitlet i avtalet med Vietnam är ambitiöst, i linje med andra moderna avtal som EU har förhandlat fram under senare år.

Situationen för mänskliga rättigheter i Vietnam har föranlett EU att via olika kanaler ge uttryck för oro beträffande arbetsvillkor och hållbarhetsfrågor. Det är viktigt att fortsätta föra en dialog med landet i dessa frågor, och frihandelsavtalet etablerar tydliga ramar för en sådan dialog.

Vietnam har ratificerat fem, snart sex, av de åtta kärnkonventionerna. EU uppmuntrar landet att ratificera resterande två kärnkonventioner. Förutsättningar för detta behandlas för närvarande i Vietnams parlament.

Anf. 15 LUDVIG ASPLING (SD):

Tack för informationen! Jag har bara en kort fråga om det som står i Fakta-PM:et.

I sista delen av konsekvensanalysen står det att avtalet också ska främja demokrati och respekt för mänskliga rättigheter. Det var statsrådet precis inne på. Hon sa att det förs en dialog.

Är det just denna dialog som ska främja respekten för mänskliga rättigheter och demokrati, eller finns det någon annan typ av plan på längre sikt för att handelsavtalet ska få Vietnam att bättra sig på det området?

Anf. 16 HANS ROTHENBERG (M):

Investeringskyddsavtal är viktiga för att man ska våga investera i andra länder och veta att man har en säkerhet i de investeringarna.

Vid de flesta avtal, såsom de med USA, Kanada och Sydkorea, har det varit stor diskussion om investeringsskyddet – inte minst i Sverige. Nu har vi att göra med Vietnam. Det är en kommunistisk marknadsekonomi. Den beskrivningen är en anomali i sig. Kommunistisk teori bygger på expropriering, på egendomsövertagande. Därför är investeringsskyddet extremt viktigt när vi har med ett sådant land att göra.

Jag vill dels göra ett medskick om att regeringen och EU bör vara extremt uppmärksamma på detta och dels ställa en fråga: Har man med tanke på att Vietnam är en kommunistisk regim gjort några särskilda överväganden i investeringsskyddsavtalet?

Anf. 17 DÉsirÉE PETHRUS (KD):

Jag har också en fråga om detta med mänskliga rättigheter och demokrati.

Statsrådet talar om ett hållbarhetskapitel. Kommer det i det att finnas någon del om detta? Statsrådet talade om arbetsvillkor och hållbarhet i stort. Jag undrar om jag kan få det förtydligat.

Anf. 18 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Ordförande! Jag har bara en kort fråga inom ramen för hållbarhet och mänskliga rättigheter, och det är hur resonemanget förs när det gäller jämställdhet och kvinnors möjligheter.

Anf. 19 Statsrådet ANN LINDE (S):

Fru ordförande! Jag börjar med de tre frågor som handlar om att främja demokrati, MR, hållbarhet och jämställdhet.

Vietnam är mycket riktigt, som Hans Rothenberg påpekar, en kommunistisk enpartistat där kränkningar av framför allt yttrande-, mötes- och organisationsfriheten förekommer och man inte tillåter en politisk opposition. Men att främja svenska företags intressen i Vietnam tycker vi inte står i motsatsförhållande till att också verka för ett förbättrat MR-läge och framföra dessa synpunkter till den vietnamesiska regeringen. Det öppnar för en sådan dialog.

Jag kan bara konstatera att efter vårt besök har frågan om att skriva under ILO:s kärnkonventioner blivit den mest diskuterade frågan i Vietnams parlament, och man har nu skrivit på en av de tre konventioner vi talat om. Vi tog upp det på alla möten, där även handelsministern sa att de kommer att skriva på dessa eftersom de vill ha handelsavtalet, och de inser att då måste de göra detta. Då är det viktigt att lägga till att det inte bara är att skriva på utan att det också ska genomföras.

Jag vill nämna för EU-nämnden att samma sak hände i Sydkorea. De skrev på efter trycket från handelsförhandlingarna, men de har inte levt upp till detta. Därför avser EU nu att begära en expertpanel som en del av tvistlösningsmekanismen i avtalet. Det är alltså inte bara ord, utan det får konsekvenser.

Nu är det ju så att alla MR-frågor inte kan ingå i ett handelsavtal. Sida finansierar ett regionalt bistånd i UNDP:s arbete för företagande och mänskliga rättigheter som nu börjar lanseras i Vietnam. När Vietnam granskades av FN:s universella granskningsmekanism i januari i år lämnade Sverige följande rekommendation, nämligen att utveckla och anta och genomföra i dialog med näringslivet och det civila samhället en nationell handlingsplan för företag och mänskliga rättigheter och genomföra FN:s riktlinjer för näringsliv och mänskliga rättigheter.

Jag skulle också vilja säga att bara det faktum att man nu är så angelägen om handelsavtalet har gjort att dessa frågor har kommit upp på högsta nivå. Jag tog personligen upp detta med premiärministern. Det blev lite dålig stämning, men med anledning av handelsavtalet kan vi göra så. De vill diskutera handelsavtalet. De vill inte diskutera enbart mänskliga rättigheter, men de vill diskutera handelsavtalet. Och eftersom det står i handelsavtalet att man ska ha en dialog om detta och man har en PCA – partnership and cooperation agreement – kan man föra upp det formellt. Det första mötet inom detta område ägde rum den 10 maj.

Vi kan alltså inte lösa alla MR-frågor i ett handelsavtal. Å andra sidan finns det i kapitlet en möjlighet att ta upp detta. Det är två delar i de frågorna.

Investeringskyddsavtalet är i enlighet med EU:s nya, reformerade modell för investeringskyddsavtal och tvistlösning. Det har bara använts en gång tidigare, och det var i avtalet mellan EU och Kanada. Sverige har tagit ställning för detta genom beslut i EU-nämnden, och det har godkänts

av riksdagen. Avtalet med Vietnam är alltså det andra exemplet på tillämpningen av de nya principerna för investeringskydd, där staters rätt att reglera har förtydligats. Det är ytterligare ett avtal där EU nu får genomslag för den reformerade ansatsen.

Samtidigt är det som Hans Rothenberg säger, nämligen att Vietnam är en kommunistisk enpartistat. Här tror jag att det blir oerhört viktigt att se hur man lever upp till avtalet. Om man inte lever upp till det måste vi se till att EU, precis som i fallet med Sydkorea, tar upp det och ser till att det får konsekvenser för Vietnam.

Anf. 20 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Ursäkta att jag tar till orda två gånger.

Jag skulle vilja fråga statsrådet om investeringskyddsavtalet. Nu talar vi mycket om hur europeiska företag ska skyddas i Vietnam, men det går ju åt andra hållet också. Hur ska vietnamesiska företag skyddas i Europa om vi kommer dit?

Jag är just nu lite ambivalent när det gäller investeringskyddsavtal. Vi i Vänsterpartiet brukar ju vara negativa till den typen av avtal eftersom vi menar att företag inte ska kunna stämma länder i domstol, i tribunaler.

Jag skulle därför vilja att ministern gick lite djupare in på vad investeringskyddsavtalet egentligen innebär innan jag tar ställning.

Anf. 21 Statsrådet ANN LINDE (S):

Givetvis är det bilateralt. Vietnamesiska företag kan självfallet gå till ett investeringstvistlösningssystem, precis som EU:s företag. Det är alltså helt bilateralt och inte bara på ena hållet.

Vi har skickat ett Fakta-PM om det nya sättet. För att gå lite djupare: Dessa investeringskyddsavtal finns för att man inte ska vara i händerna på ett lands rättssystem. I en kommunistisk enpartistat kanske man inte ger de europeiska företagen rätt gentemot staten. I Vietnam är det därför extra bra att ha ett investeringskyddsavtal och oberoende domare. Det nya med detta system, som riksdagen har godkänt i och med Kanada, är att man kan överklaga och att man utser domare på heltid, alltså domare inte bara för detta avtal utan för alla avtal som kommer att tecknas.

Anf. 22 Kanslirådet DAVID LUNDERQUIST:

Det är som statsrådet säger. I denna typ av länder krävs det förutsägbarhet för att svenska, europeiska och andra utländska investerare över huvud taget ska våga investera i något som länderna själva är i stort behov av, nämligen utländskt kapital, utländskt kunnande och överföring av teknologi och kapacitet. För att skapa denna förutsägbarhet krävs ett rättsligt skydd, så att inte godtyckliga infall av till exempel en enpartistat kan dra undan mattan för investerare från andra länder. Det är detta denna typ av avtal försöker åstadkomma.

Anf. 23 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

På denna rådsdagordningen finns dagordningspunkten Övriga frågor. Finns det något att säga om den, statsrådet?

Anf. 24 Statsrådet ANN LINDE (S):

Det finns inget särskilt att säga, men jag svarar givetvis på frågor, om det finns.

2018/19:33

24 maj

Anf. 25 ORDFÖRANDEN:

Det är svårt att ställa frågor om något man inte vet något om!

Då tackar vi för detta och går in på nästa rådsdagordning.

§ 2 Konkurrenskraft – inre marknad och industri
Statsrådet Ann Linde
Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för
konkurrenskraft – inre marknad och industri den 18 februari 2019
Återrapport från informellt ministermöte den 2–3 maj 2019
Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för
konkurrenskraft – inre marknad och industri den 27 maj 2019

Anf. 26 ORDFÖRANDEN:

Vi hälsar de nya medarbetarna till statsrådet välkomna. Vill statsrådet säga något om återrapporten?

Anf. 27 Statsrådet ANN LINDE (S):

Fru ordförande! Det finns en skriftlig rapport, och jag har inget att tillägga till den.

Anf. 28 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för det.

Då går vi vidare till information och samråd inför mötet i rådet den 27 maj 2019, det vill säga dagen efter valet till Europaparlamentet. Först ut är dagordningspunkt 3, Konkurrenskraftsavstämning.

Anf. 29 Statsrådet ANN LINDE (S):

Fru ordförande! Avstämning av konkurrenskraftsläget, den så kallade competitiveness check-up, är en återkommande dagordningspunkt på konkurrenskraftsrådet.

Temat denna gång är europeiska företags konkurrenskraft och hur vi kan förbättra förutsättningar för väl fungerande marknader i Europa. En effektiv konkurrens förutsätter att nya företag kan etablera sig och växa utan omotiverade in- och utträdes hinder.

Ett annat område som väntas diskuteras är integreringen av industripolitiken och inre marknadspolitiken, som har blivit alltmer sammanflätade med varandra.

Vad gäller frågan om företags konkurrenskraft och hur vi kan uppnå fungerande marknader anser regeringen att det är viktigt att identifiera utmaningar och koncentrera insatser när det gäller konkurrens och marknadstillträde. Detta ska gälla både i relation till företag inom EU och i förhållande till företag utanför den inre marknaden.

Det är viktigt att arbeta för en effektiv konkurrens på den inre marknaden eftersom det leder till lägre priser, bättre produktutbud, högre grad av innovationer och högre produktivitetstillväxt och tillväxt.

Vad gäller frågan om integrering av industripolitiken och inre marknadspolitiken välkomnar regeringen en enhetlig ansats för att vässa Europas globala konkurrenskraft. Den inre marknaden ska vara globalt anpassad och internationellt konkurrenskraftig. Den inre marknadens regelverk behöver så långt som möjligt rymmas med den globala logiken eftersom dagens företag och handelsflöden ofta är globala till sin natur.

Regelverk och strategier för den inre marknaden bör i större utsträckning samordnas med den yttre handelspolitiken och tillämpliga regelverk för tredjeländ.

Utvecklingen visar att gränserna mellan varor och tjänster håller på att suddas ut, till exempel genom att affärserbudanden blir mer och mer integrerade. Denna utveckling visar sig också i tillverkningsindustrin.

Hos ett stort svenskt företag består nästan hälften, 44 procent, av företagets fakturering av tjänster. Det är en ökning från en andel på 25 procent för ett decennium sedan. Tjänsteproduktionen väntas växa ännu mer framöver. Detta visar på den växande roll som tjänsterna spelar i de globala värdekedjorna.

Tjänsteexporten har fått en allt viktigare betydelse för Sveriges ekonomi eftersom industri- och tjänsteproduktion har blivit alltmer integrerad.

En utmaning för rörligheten för yrkesutövare på den inre marknaden är det stora antalet yrkesregleringar inom EU, det vill säga särskilda krav för att få utöva ett yrke i ett visst land. Bara inom tjänstesektorn i EU är ca 800 yrken reglerade. Det vill vi minska genom att ta bort opropotionerliga krav. Exempel är hotellstädare och bartender, förutom de givna som vi också har i Sverige. Här har vi 90 sådana yrken medan EU som sagt har 800.

En väl fungerande fri rörlighet för tjänster är därför en förutsättning för en välfungerande inre marknad för varor och för en konkurrenskraftig tillverkningsindustri.

Digitaliseringen är dessutom en möjliggörare av en mer gränsöverskridande handel och en mer integrerad inre marknad.

Anf. 30 ANNIKA QARLSSON (C):

Jag tackar statsrådet för genomgången av ståndpunkten inför detta möte.

Centerpartiet skulle gärna se en större tyngdpunkt på de mål vi har för nettoresultat med tanke på att det är både en möjlighet och en konkurrensfördel att vara först ut på banan i dessa frågor. I detta arbete är det viktigt att det också kommer in i denna ståndpunkt. För att stärka vår konkurrenskraft framöver är det viktigt att vi också har med tanken att det ska vara grön och hållbar tillväxt.

Jag ser därför gärna att även denna aspekt framförs på mötet.

Anf. 31 LOTTA OLSSON (M):

En utökad tjänstesektor är enormt viktig för tillväxten. Det kommer nog mer här än på varusidan. Hur avser man att verka för att digitaliseringen ska bli säker? Vi har sett stora problem i Sverige med digitaliseringen, och Sverige är ändå ett relativt moget land vad gäller det.

Hur förstärker vi så att vi inte får ett Europa som får problem med säkerheten i dessa system när tjänstesektorn växer?

Anf. 32 HANS ROTHENBERG (M):

Med tanke på att det kommer att vara ett nytt Europaparlament inom en dryg månad finns det anledning att förvänta sig att det parlamentet kommer att ha en annan inriktning. Det kommer också att innebära att det blir en annan inriktning på kommissionens arbetsprogram. Därför är det

viktigt att Sverige står upp för en utökad fungerande inre marknad. Det är också viktigt i den strategi som gäller för EU:s industripolitik att Sverige håller fast vid denna hållning och driver på den. Vi kommer förmodligen dessvärre att möta större motstånd framöver.

Så vad gäller under framför allt dagordningspunkt 4 och 5 vill vi ge regeringen ökat bränsle i energin att driva dessa frågor.

Anf. 33 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Jag vill instämma i det som Annika Qarlssoon förde fram om miljön. Det är viktigt att det finns med.

Det är också viktigt att vi har med någon om arbetsrätten. Både arbetsrätten och miljön borde vara överordnad företagets och marknadens intressen så att vi kan använda den inre marknaden som ett verktyg för att utveckla medlemsländerna.

Jag säger detta nu, men det berör egentligen både denna punkt och nästa, som också handlar om den inre marknaden.

Anf. 34 Statsrådet ANN LINDE (S):

Fru ordförande! De två sista kommentarerna handlar mer om nästa punkt, och jag kommer att ta upp det. Jag är dock glad över Hans Rothenbergs medskick eftersom det stöder den linje regeringen vill driva.

Vad gäller grön tillväxt är regeringens syn att vi ska ha en bred insats med integrering av de olika områdena. Så som vi ser det innebär det att både miljö- och klimatfrågor ska in. Det är en av våra prioriteringar och ett sätt som vi driver dessa förhandlingar på. Vi är alltså helt eniga här.

Vad gäller säkerhetsfrågor har kommissionen satt upp prioriteringar för den digitala inre marknaden. Här ingår säkerhetsfrågorna. Vi är angelägna om att man är tydlig när det gäller persondata och att man har klara regler för det men att man tillåter fria dataflöden för icke personliga data. Sverige menar att man emellanåt använder säkerhetsfrågorna också för icke personliga data för att stoppa möjligheten och använda handelshinder, till exempel genom att kräva att man har servrar i samtliga länder som data går igenom. Vad gäller personliga data är det helt i linje med vad Lotta Olsson säger, och det finns också med i texterna.

Anf. 35 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns majoritet för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 4, Slutsatser om en ny ambitionsnivå för en konkurrenskraftig inre marknad.

Anf. 36 Statsrådet ANN LINDE (S):

Fru ordförande! Vid mötet ska tre par rådsslutsatser antas med gemensam efterföljande riktlinjedebatt för två av politikområdena: den inre marknaden och industripolitiken.

De första rådsslutsatserna handlar om den inre marknaden och tar sikte på nästkommande kommission och femårsperiod. I slutsatserna uppmanar rådet kommissionen att ta fram en ny inriktning för den inre marknaden. Denna inriktning ska bättre binda samman alla de politikområden som är

relevanta för den inre marknaden, till exempel tjänsteekonomin och industripolitiken, som har blivit alltmer sammanflätade i varandra.

Den inre marknaden bör fortsätta att fördjupas och förstärkas, särskilt utvecklingen av tjänsteekonomin och integreringen av digitala tjänster.

För att vägleda diskussionen har det rumänska ordförandeskapet tagit fram ett diskussionsunderlag. Frågorna handlar om inriktningen för den kommande femårsperioden och vilka åtgärder som medlemsländerna ser för bättre implementering och genomförande av EU:s regelverk.

Inriktningen på det framtida inre marknadsarbetet diskuterades också vid det EU-sakråd som jag höll den 4 april i år. Flertalet av de 23 deltagande organisationerna, allt från företagsorganisationer till fackliga organisationer med flera, gav stöd till regeringens föreslagna inriktning och fokusområde, särskilt med fokus på fri rörlighet för tjänster, digital inre marknad och standardisering, som faktiskt många tog upp. Denna rapport kan man läsa på regeringens hemsida.

Jag ska sammanfatta regeringens prioriteringar för den kommande femårsperioden. Det är bra att inre marknadspolitiken utformas utifrån en bred ansats som innefattar samtliga politikområden som har stor inverkan på den inre marknadens funktion och med beaktande av den internationella handelspolitiken. Den inre marknaden ska vara öppen mot omvärlden.

Den fria rörligheten för tjänster ska särskilt prioriteras i ljuset av den lägre mognadsgraden för tjänsterörligheten, eftersom tjänstehandeln ökar alltmer i betydelse. Särskilda ansträngningar krävs också för en fortsatt anpassning till digitaliseringen och den digitala ekonomin.

Regeringen anser dessutom att den inre marknaden måste omsättas bättre i praktiken för att komma användarna till nytta. Dagens, vad man kan kalla, efterlevnadsunderskott på inre marknadsområdet skapar problem för företag och medborgare och hindrar den inre marknaden från att nå sin fulla potential.

Det stora flertalet medlemsländer är nöjda med rådsslutsatserna som ligger på bordet för antagande. Slutsatserna är inte bindande för medlemsstaterna, utan de ska peka ut en politisk riktning.

Regeringen är nöjd med det slutliga resultatet som ligger i linje med våra prioriteringar. Sverige har fått genomslag för flera för oss viktiga förslag som nu återspeglas i utkastet. Regeringen anser därmed att Sverige bör stödja ordförandeskapets förslag till slutsatser.

Det finns en fråga som inte har kunnat klaras ut under förhandlingarna. Det handlar om ett tillägg i ett stycke i paragraf 2 på s. 4. I stycket beskrivs faktorer som påverkar konkurrensen på lika villkor, det som på engelska kallas level playing field. Här har Frankrike och Spanien verkat för att lägga till skatter, så att texten ska lyda: Social and tax rules. Motiveringen är att skatteregler också är en faktor som påverkar konkurrensen på lika villkor. Frågan är fortfarande utestående.

Om det skulle bli en diskussion på rådsrådet om skrivningarna om tillägget anser regeringen att Sverige i första hand ska verka för ordförandeskapets nuvarande text. Om konsensus inte är möjligt anser regeringen att det är viktigt att rådet kan anta slutsatserna i sin helhet. Som kompromiss vill vi därför kunna vara flexibla och ställa oss bakom denna viktiga politiska inriktning.

Sammanfattningsvis anser regeringen att den inre marknaden bör vara en huvudprioritering i EU-arbetet under nästkommande femårsperiod,

2019–2024. Det är bra för Sverige, det är bra för konsumenterna och företagen och det är bra för Europas konkurrenskraft. Rådsslutsatserna är ett viktigt steg för att staka ut den viktiga vägen framåt.

Anf. 37 ORDFÖRANDEN:

Det fanns lite medskick redan i föregående runda när det gäller de här punkterna. De behöver inte upprepas.

Anf. 38 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Jag vill bara ha ett förtydligande från statsrådet när det gäller det här med skatter. Menar man att skatter nationellt påverkar konkurrenskraften, eller tänker man sig skatter på EU-nivå? Är det själva innebörden i den text som regeringen tänker godkänna?

Anf. 39 ANNIKA QARLSSON (C):

Tack, statsrådet, för genomgången!

Även här saknar vi miljö- och klimatfrågorna. Men det svarade du på under den förra punkten. Jag tror nämligen att det är viktigt att ha med.

När vi talar om förutsättningarna och möjligheterna för företagen är det skillnad ifall företagen är stora eller små. Det är viktigt att ha med också det perspektivet i samtalen. Det måste finnas möjlighet även för de små företagen att dra nytta av de här överenskommelserna.

Anf. 40 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Jag tog upp arbetsrätten och miljön redan under den förra punkten. Till det vill jag föra in att vi, när vi talar om politik för handel och den inre marknaden, också bör tänka mer på rättvisa, solidaritet och miljömedveten inriktning när vi talar om handel gentemot tredjeländer.

Anf. 41 Statsrådet ANN LINDE (S):

Reservationen om skatter handlar om att faktorer som påverkar förutsättningar för en jämn spelplan räknas upp. De områdena är konkurrens och sociala frågor. Men det finns självklart andra frågor som kan vara relevanta för konkurrensen.

Tillägget som föreslås tillför inte slutsatserna något nytt. Det är resultatet av en förhandling mellan flera olika viljor. Vi ser därför att en kompromissvilja behövs för att inte riskera att rådet inte alls antar rådsslutsatserna. Tillägget innebär inte någon ny inriktning för Sverige.

Jag vill säga någonting om vad det har för status, så att det blir klart. Frågan togs ju upp även i näringsutskottet. Rådet förhandlar om och antar inte bara rättsakter utan också dokument som slutsatser, resolutioner och uttalanden som inte har någon rättslig verkan. Rådet använder de dokumenten för att uttrycka en politisk ståndpunkt om ett ämne som rör EU:s verksamhetsområde. Den här typen av dokument fastställer bara politiska åtaganden eller ståndpunkter. Det föreskrivs inte i fördragen. Därför är de inte heller rättsligt bindande.

Det här innebär inte att regeringen avviker från tidigare inställningar, som vi också har fått riksdagens godkännande för. Regeringen stöder den nuvarande versionen av rådsslutsatserna, det vill säga utan att skatteregler nämns. Men för att vi ska komma vidare kan vi – om det blir en diskussion,

om man insisterar på detta och risken blir att allting faller – acceptera att man kan nämna att skatter påverkar konkurrens klimatet.

Det innebär inte på något sätt beslut om en ny skattelagstiftning i EU. För att det ska bli aktuellt måste kommissionen komma med ett konkret förslag eller direktiv som medlemsstaterna måste anta med enhällighet. Regeringen kan inte på något sätt acceptera en mer långtgående skrivning som går utöver detta. Skattefrågorna är en del av medlemsstaternas befogenheter, och skattepolitik ska beslutas på nationell nivå. Dessutom hör skattefrågorna hemma hos finansministrarna i Ekofinrådet.

Det handlar om ifall vi, om det kommer till det, ska acceptera att säga att skatter är en fråga som påverkar företagets konkurrenskraft. Det är vad det handlar om.

Annika Qarlsso nämnde att små och medelstora företag är viktiga. Det finns en särskild hänvisning till det. Och det är någonting som vi särskilt tar upp, eftersom vi har så många små och medelstora företag. Det finns alltså där.

Arbetsrätt och miljö gentemot tredjeländer är en av de frågor som verkligen har kommit upp. Både arbetsrätt och miljö kommer upp i inre marknadsdiskussionen och gentemot tredjeland, särskilt eftersom de nya handelsavtalen innehåller både arbetsrätt och hållbarhet med miljö och klimat. De finns alltså där. Det är också en fråga som regeringen uppmärksammar tydligt. Jag känner mig säker på att det omhändertas.

Anf. 42 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens ståndpunkt med en avvikande mening anmäld från Vänsterpartiet.

Vi går till dagordningspunkt 5, Slutsatser om en strategi för EU:s industripolitik: en vision för 2030.

Anf. 43 Statsrådet ANN LINDE (S):

Nästa punkt på rådets dagordning gäller alltså slutsatser om en ny industristrategi för EU. I slutsatserna uppmanar rådet kommissionen att ta fram en långsiktig industristrategi tillsammans med en handlingsplan. Strategin ska vara prioriterad i kommissionens strategiska agenda som ska finnas på plats senast när EU:s nästa institutionella cykel startar.

Slutsatserna hänvisar till Europeiska rådets uppmaning om en integrerad ansats som för samman flera relevanta politikområden och därmed skapar starkare länkar mellan industripolitiken, den inre marknaden, forsknings- och innovationspolitiken, digitaliseringspolitiken och miljöpolitiken.

Regeringen har i förhandlingarna bland annat fått stöd för att den inre marknadens funktionssätt ska få en framskjuten plats även i en industristrategi. Genom de statsstöds- och konkurrensregler som gäller på den inre marknaden säkerställs industriell styrka och långsiktig konkurrenskraft.

Vid mötet i näringsutskottet den 16 maj fick jag en fråga om en formulering i paragraf 13 i rådsslutsatserna och om detta innebar att rådet ber kommissionen om könskvotering på EU-nivå. I slutsatserna efterfrågar rådet åtgärder för att säkerställa att Europa har tillgång till den kompetens som behövs för att behålla sin konkurrenskraft vid omställningen som industrin står inför med nya teknologier och AI.

Rådet uppmantrar till att i åtgärderna ta i beaktande social inkludering, jämställdhet och könsbalans. Det innebär inte att rådet ber kommissionen om könskvotering på EU-nivå.

Regeringen vill se en industripolitik som bidrar till en trygg, jämlik och inkluderande arbetsmarknad där kvinnor och män rustas för en arbetsmarknad i snabb omställning. Grundläggande färdigheter och livslångt lärande är viktiga byggstenar i detta arbete.

Sammanfattningsvis anser regeringen att Sverige kan stödja ordförandeskapets förslag till slutsatser.

För att vägleda policydebatten har det rumänska ordförandeskapet tagit fram ett diskussionsunderlag. Frågorna handlar om inriktningen för den kommande industristrategin och vilka frågor konkurrenskraftsrådet bör fokusera på.

I februari presenterade Frankrike och Tyskland ett gemensamt industrimanifest och satte därmed stort avtryck på den industripolitiska diskussionen på EU-nivå. För den svenska regeringen är EU:s framtida industripolitik en prioriterad fråga. Jag har bland annat svarat på ett brev från den tyske näringsministern Peter Altmaier i frågan. I det brevet redogjorde jag för Sveriges syn på hur EU:s industripolitik kan främja industrins konkurrenskraft och omställning.

I förrgår var det OECD-ministermöte. Då träffade jag vice näringsministern, Nußbaum. Vi hade en lång diskussion om förslaget, svenska prioriteringar och deras prioriteringar.

I diskussionen på konkurrenskraftsrådet avser regeringen att framföra att EU behöver en modern och framtidsinriktad politik för att stärka den europeiska industrins konkurrenskraft och utnyttja den potential som finns i världens största sammanhållna marknad. EU:s industripolitik ska ta till vara de möjligheter som strukturomvandling, digitalisering och grön omställning innebär och svara mot de nya utmaningar som EU står inför. Industrin och industrins innovationskraft är nödvändig för att EU och medlemsstaterna ska kunna möta de globala och nationella samhällsutmaningarna.

Anf. 44 ANNIKA QARLSSON (C):

Jag noterar med glädje att den gröna omställningen finns med i ståndpunkten. Gemensamt för många av oss är säkert att vi såklart saknar commitment i det här. Vi hade velat att man hade kommit längre. Det gäller att någonstans fundera på vad som krävs för att även övriga länder ska inse det behovet och att man funderar på vad som krävs för att de ska vara en del i den omställning som vi måste göra framöver.

Jag vill ställa ytterligare frågor om de satsningar på vissa industrigrenar som beskrivs. Det finns risker i det. Vi kan se strömningar som vill se en mer protektionistisk industripolitik. Men det finns också ordval som gör att man kan fundera på om det finns risk för snedvridning mellan olika branscher. Jag tror att de två sakerna också är viktiga att ha med sig som förhållningssätt.

Vi från Sverige måste stå emot och se till att de krafter som är beredda att ta till lite för långtgående insatser på området får lite mothugg.

Anf. 45 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Jag har egentligen inte någon fråga. Jag vill få fört till protokollet att när det gäller industripolitiken tycker inte Vänsterpartiet att det här programmet ska innehålla också rymd- och försvarsindustrin. Det hör egentligen inte till den här diskussionen, men jag vill ändå få det nedtecknat.

Anf. 46 Statsrådet ANN LINDE (S):

När det gäller Annika Qarlssons fråga har det varit ett återkommande önskemål att rikta politiken mot vissa sektorer. Det gäller till exempel energiintensiva industrier som riskerar att konkurreras ut på grund av världsmarknadsläget eller nya regelverk. Vissa medlemsstater har velat se tydliga utfästelser från rådet och kommissionen om att insatser för industriell konkurrenskraft kommer att reflekteras i långtidsbudgeten. Vi vill gärna se att man inte gör särskilda satsningar som är budgetdrivande.

En annan fråga har varit turistnäringen som har delats upp i tre delar. Det är Medelhavsländerna som har en massa turism och som vill ha skrivningar om det. Det är de nya länderna, alltså i Östeuropa, som vill ha särskilda satsningar på turism och särskilda budgetmedel för det. Och det är de länder som man kan kalla nordvästländerna som inte vill att det ska gå pengar till detta sektorsvis.

Precis som Annika Qarlsson säger kan man se att det finns en vilja från länder att särskilt satsa på de områden som gäller det egna landet, till exempel energiintensiva industrier, som kan missgynnas av till exempel miljöregler. Vi försöker stå emot detta, men vi får se. Nu är vi inne i den formativa fasen med långa diskussioner. Men jag håller med om Annika Qarlssons linje, och det är den linje som vi kommer att driva.

Anf. 47 ORDFÖRANDEN:

Jag finner att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Vi går vidare till dagordningspunkt 6, Slutsatser om turistnäringens konkurrenskraft som drivkraft för hållbar tillväxt, sysselsättning och social sammanhållning i EU under nästa årtionde.

Anf. 48 Statsrådet ANN LINDE (S):

Det rumänska ordförandeskapet har, i linje med vad jag precis sa, tagit upp turism som en prioriterad fråga. Rådsslutsatserna syftar till att understryka besöksnäringens stora och växande betydelse för sysselsättning, regional tillväxt och social sammanhållning och att man ska utbyta erfarenheter på området.

Medlemsstaterna ska också tillvarata digitaliseringens möjligheter för att förbättra förutsättningarna för en konkurrenskraftig europeisk besöksnäring.

Kommissionen uppmanas att i fortsättningen eftersträva en politik som är relevant för näringen och för att bibehålla EU:s ledande ställning som besöksmål.

Rådsslutsatserna rör vid näringens utmaningar, bland annat när det gäller hållbarhetsfrågor och kompetensförsörjning men också när det gäller näringens möjligheter i form av nya innovationer och digitalisering.

Regeringen har under förhandlingen drivit och fått genomslag för en budgetrestriktiv hållning för att turismen ska ses i ett större sammanhang snarare än bara som ett verktyg i mindre utvecklade regioner.

Att locka fler besökare till Sverige finns med i den exportstrategi som finns och som vi nu håller på att förhandla om, eftersom en växande besöksnäring medför ett större exportvärde och bidrar till tillväxt. Men vi anser, trots att vi har haft dessa invändningar, att rådsslutsatserna är balanserade och att vi kan ställa oss bakom slutsatserna.

Anf. 49 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Vi går vidare till dagordningspunkt 7, Övriga frågor. Jag gör det enkelt för mig och lämnar ordet till statsrådet, så får vi se hur du har tänkt ta upp dessa punkter.

Anf. 50 Statsrådet ANN LINDE (S):

Jag hade inte tänkt ta upp de olika frågorna. Men jag har talepunkter och experter på allting, och om det är någon fråga som är av särskilt intresse svarar jag naturligtvis på den.

Jag tänkte även nämna att det som vanligt blir en lunchdiskussion som kommer att handla om offentlig upphandling.

Anf. 51 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen och tackar statsrådet med medarbetare för i dag.

Anf. 52 Statsrådet ANN LINDE (S):

Tack så mycket, och lycka till de sista dagarna till oss alla.

Anf. 53 ORDFÖRANDEN:

Vi hälsar statsrådet Matilda Ernkran med medarbetare välkomna hit. Då, statsrådet, undrar jag om det finns någonting att säga med anledning av återrapporterna.

Anf. 54 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Ordförande! Utöver de rapporter som ni har fått ta del av har jag ingenting att tillägga.

Anf. 55 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för det.

Vi går vidare till information och samråd inför mötet i rådet den 28 maj och börjar med dagordningspunkt 8, Förstärkningen av Europas roll som global aktör och främjandet av internationellt samarbete och rymddiplomati och bidragandet till uppbyggnaden av en global rymdförvaltning.

Anf. 56 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Den första punkten på dagordningen för konkurrenskraftsrådet inom rymd och forskning den 28 maj är en riktlinjedebatt. Det rumänska ordförandeskapet har presenterat ett underlag inför denna riktlinjedebatt. Genom vägledande frågor ber de medlemsstaterna att ange hur europeisk rymdverksamhet på olika nivåer kan utvecklas och koordineras bättre och hur EU bättre kan bidra till den globala utvecklingen och därmed stärka sin roll internationellt.

Regeringen avser att framhålla att rymdverksamheter och data genererad från rymden i allt större utsträckning utgör en infrastruktur av central betydelse för olika samhällsfunktioner.

Regeringen anser att den europeiska rymdstrategin från 2016 bör vara vägledande för vägen framåt för Europeiska unionens rymdprogram. Det innebär att de två flaggskeppsprogrammen, det vill säga jordobservationsprogrammet Copernicus och positioneringsprogrammet Galileo, även i fortsättningen bör prioriteras liksom rymdskrotsövervakningsprogrammet SST. Dessa program ingår i och utgör huvuddelarna av den övergripande rymdförordningen som är föremål för förhandling och ska gälla för åren 2021–2027. EU och Sverige kan genom dem få fortsatta fördelar, bland annat genom tillgång till data för tjänster för ökad samhällsnytta och genom bättre kunskap om klimatförändringens effekter.

Regeringen vill också betona att rymden är en gemensam resurs som bör förvaltas genom internationellt samarbete i de etablerade forum som finns i FN och andra organ för fredlig användning av den yttre rymden.

2018/19:33
24 maj

För att få bättre utväxling på initiativ i rymdsektorn på olika nivåer i Europa är det viktigt att fortsätta medlemsstaternas samarbeten i både EU och Esa. Detta kan underlättas genom återkommande gemensamma möten i Space Council men framför allt genom att de operativa representanterna för dessa två organisationer fortsätter att effektivisera sina samarbeten. På så sätt kan medlemsstaterna i EU, som i många fall är medlemmar i Esa, enklare identifiera gemensamma ambitioner och utveckla Europas roll på den globala arenan.

Därmed är jag beredd att svara på frågor.

Anf. 57 JESSIKA ROSWALL (M):

Fru ordförande! Jag tackar för informationen.

Jag tycker att det är mycket intressanta frågor som ställs från ordförandeskapet om bättre koordination så att det bli en bättre spridningseffekt.

Men jag har en liten fråga som kanske inte kommer att tas upp men som togs upp förra gången i EUN när Matilda Ernkrans var här. Jag tror i alla fall att det var hon som var här. Det handlade om att regeringen ville framhålla vikten av en tydlig gränsdragning mellan unionens och medlemsstaternas kompetens, särskilt med beaktande av säkerhetsfrågorna, när det gäller rymdprogrammet.

Jag undrar om detta kommer att tas upp eller om det redan är avklarat.

Anf. 58 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Det är en viktig fråga. Men just den här gången är detta inte föremål för diskussion i konkurrenskraftsrådet.

Anf. 59 ORDFÖRANDE:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 9, Den europeiska rymdpolitiken – Förberedelser inför rymdrådets möte.

Anf. 60 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Detta är en informationspunkt. Regeringen avser bara att notera informationen, det vill säga dagordningen. Denna dagordning består av en punkt för diskussion om rymden som en drivkraft samt en informationspunkt med slutsatser från ordförandeskapet för Europeiska unionens råd och ordförandeskapet för Esas råd. Det är alltså den dagordning som sedan ska hanteras under Space Council som nu för första gången på åtta år, tror jag, hålls direkt efter KKR. Detta är alltså bara en informationspunkt. Regeringen avser som sagt bara att notera denna information, det vill säga dagordningen.

Därmed är jag beredd att svara på frågor.

Anf. 61 ORDFÖRANDE:

Vi tackar för informationen.

Vi går vidare till dagordningspunkt 10, Slutsatser om rymden som en drivkraft.

Anf. 62 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru ordförande! Det rumänska ordförandeskapet har föreslagit rådsslutsatser om rymden som möjliggörare för tjänster som skapar nya samhällsekonomiska värden. Slutsatserna bygger vidare på tidigare beslut i rådet, där rymdens alltmer betydande roll för andra politikområden genomgående har framhållits.

I utkastet till rådsslutsatser konstateras att rymdsektorn genomgår en snabb förändring, och nya industriella aktörer har genom den teknologiska utvecklingen tillkommit jämte nya rymdnationer som ser rymden som en strategisk resurs. För Europa innebär detta både möjligheter och utmaningar. I rådsslutsatserna betonas vikten av att främja europeiska aktörers, inte minst små och medelstora företags, möjligheter att delta i utvecklingen för att stärka europeisk konkurrenskraft. I slutsatserna framhålls även betydelsen för Europa av att säkra ett tillförlitligt och kostnadseffektivt oberoende tillträde till rymden. Samarbetet och rollfördelningen mellan EU, den europeiska rymdbyrån Esa och nationella rymdorgan behöver fortsätta att utvecklas.

Regeringen stöder slutsatsernas ambition att lyfta fram nyttiggörande av rymdverksamheten för olika samhällssektorer. Det ligger väl i linje med den nationella svenska rymdstrategin som antogs förra året och den europeiska rymdstrategin som antogs 2016. Regeringen föreslår därför att Sverige ställer sig bakom rådsslutsatserna.

Anf. 63 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Vi går vidare till dagordningspunkt 11, Forskning och innovation som drivkraft för ett mer konkurrenskraftigt EU.

Anf. 64 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru ordförande! Under forskningsdelen av konkurrenskraftsrådet den 28 maj behandlas bara en fråga. Det är en diskussionspunkt i form av en riktlinjedebatt som ska handla om forskning och innovation som drivkraft för ökad konkurrenskraft.

Regeringen ser generellt att all forskning och innovation kan driva på ökad konkurrenskraft för EU. Det är viktigt att forskning och innovation ses i ett brett perspektiv med sikte på ökad konkurrenskraft på såväl kort som lång sikt.

Grundforskning är en förutsättning för långsiktig konkurrenskraft. Den fria forskningen, där idéer kan leda till oväntade lösningar, är lika viktig som lösningsinriktade innovationsinsatser.

Regeringen avser att lyfta fram att de insatser som sker på nationell nivå är helt avgörande för EU:s samlade konkurrenskraft.

Investeringar i forskning och innovation är ju till största delen en nationell fråga, och avsaknaden av nationella investeringar kan inte kompenseras via EU-insatser. Om EU ska lyckas öka sin konkurrenskraft och samtidigt möta samhällets utmaningar måste vi dock även agera samordnat och med gemensamma satsningar.

För att forsknings- och innovationsinsatser ska leda till långsiktig nytta och konkurrenskraft kan även samverkan mellan olika delar av samhället behövas för att man ska kunna identifiera behov och hitta lösningar. Mycket av den här samverkan uppstår spontant i samhället, men det finns samarbetsformer och synergier som kan behöva stöd för att största möjliga nytta ska kunna skapas. Forskare, företagare, entreprenörer, offentliga aktörer, kulturinstitutioner, civilsamhället och inte minst medborgarna måste vara involverade.

Med detta är jag beredd att svara på frågor.

Anf. 65 FREDRIK MALM (L):

Tack för genomgången!

Jag har en fråga som egentligen berör även den förra punkten, det vill säga statsrådet Linde och industristrategin. Det finns ingenting i detta – och inte heller i regeringens ståndpunkt – som nämner vikten av jämställdhet och framför allt av att fler flickor läser naturvetenskapliga utbildningar och matematik. Det är otroligt viktigt för vår långsiktiga konkurrenskraft att vi får fler ingenjörer i Europa, så att säga, och om man nu ska ta upp nationella exempel är väl detta någonting som kan lyftas fram.

Anf. 66 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Tack för föredragningen, statsrådet!

Flera experter har kritiserat det kommande forskningsprogrammet Horisont Europa utifrån att det brister, eller snarare är alltför svävande, när det gäller genus i forskning och jämställdhet i akademien. Därför instämmer jag i min kollegas ord, och jag vill lyfta upp den avvikande mening som vi anmälde i utbildningsutskottet och som lyder: En förutsättning för full konkurrenskraft är att tydliga jämställdhets- och genusperspektiv finns med i forskningen och i fördelning av medel.

Jag önskar att den svenska ståndpunkten kompletteras med detta.

Anf. 67 JESSIKA ROSWALL (M):

Ordförande! Forskning och innovation är ett prioriterat område när vi pratar om långtidsbudgeten. Den är såklart inte på agendan i dag, men alla känner ju till att den finns där. Därför har jag en fråga som anknyter till det vi hörde från Vänsterpartiet nyss, och den handlar om det excellenskriterium som vi har diskuterat här flera gånger och som vi har varit överens om. Lyfter Sverige fortfarande upp det kriteriet i sådana här diskussioner? Den fråga som ställs här nämner alla utmaningar framför oss, så den är väldigt bred – man kan läsa in precis vad man vill i den. Jag vill alltså bara förvissa mig om att detta fortfarande är Sveriges ståndpunkt ifall det kommer upp.

Sedan har ju Moderaterna och Kristdemokraterna haft en avvikande mening gällande utvärdering och att det ska finnas en tydlig struktur kring det. Jag vet att statsrådet tog upp detta muntligen förra gången, men det gjorde hon inte i dag. Jag vill därför bara höra om man har ändrat uppfattning kring det eller om jag behöver ha det, helt enkelt.

Det var alltså två frågor.

Anf. 68 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Tack för viktiga frågor och synpunkter från Liberalerna, Vänsterpartiet och Moderaterna!

EU-nämnden har tidigare fått rapport gällande hur vi hanterade dessa frågor när vi senast träffades i konkurrenskraftsrådet och hanterade det som var mer av missions och uppdrag inom dessa program, och jag vill försäkra er om att vi i den ståndpunkt vi förde fram självklart lyfte fram excellens. Sverige är ett av de länder som allra hårdast driver att vi ska hålla excellenskriteriet uppe. Vi driver naturligtvis också jämställdhetsfrågorna, men vi hade även med oss Agenda 2030 då. Dessa ståndpunkter ligger självklart fast och fortsätter att vara regeringens ambitioner.

Nu är det ju så att vi den här gången ska avhandla en diskussionspunkt i form av en riktlinjedebatt som handlar om forskning och innovation som drivkraft för ökad konkurrenskraft. Då har vi valt – och detta vann utbildningsutskottets stöd när frågan sakgranskades där – att generellt ha ansatsen att forskning och innovation är det som driver konkurrenskraft. Vi har valt att egentligen inte gå in på olika kriterier i någon del utan att mer ha ansatsen: Ja, Sverige tänker stå upp för att forskning och innovation är det som driver konkurrenskraft och innovation.

Min bild är att det är viktigt att Sverige gör detta generellt. Det gäller inte minst i ljuset av det vi vet att vi har framför oss, nämligen att budgeten så småningom ska förhandlas. Som Jessika Roswall sa är det en annan fråga, i en annan del, men av just den anledningen menar vi att det den här gången är viktigt att faktiskt hålla i generellt att detta är viktiga insatser för konkurrenskraft och innovation.

Så långt är det mitt svar.

Anf. 69 JESSIKA ROSWALL (M):

Ja, och så långt håller jag med statsrådet, men jag hade även en fråga om uppföljning och utvärdering. Skulle jag kunna få ett förtydligande kring den?

Anf. 70 ORDFÖRANDEN:

Vi tar den kommentaren från statsrådet först, för jag vet inte om någon kommer att begära ordet även på den här punkten.

Anf. 71 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Tack, ordförande! Jag glömde faktiskt att svara på den frågan.

När vi diskuterade dessa frågor i konkurrenskraftsrådet senast tydliggjorde vi att det självklart ska ske en tydlig uppföljning och utvärdering när gäller dessa program och inriktningar. Det medskicket hade vi med oss sedan tidigare, och vi förde fram detta. Jag har även rapporterat om det på en tidigare punkt. Det kvarstår alltså, men den här debatten är ju inte inne och pratar om exakt utformande av program och missions och så vidare. Det är i stället en mer övergripande riktlinjedebatt och diskussion. Egentligen har jag alltså samma svar på detta som tidigare: Vi håller i det vi har fått med oss härifrån tidigare.

Anf. 72 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Med det svaret kvarstår det som vi ville ha på uppföljningsområdet, men vi anmäler ingen avvikande mening här och nu.

2018/19:33

24 maj

Anf. 73 MARTIN KINNUNEN (SD):

Vi har tidigare anmält avvikande mening gällande Horisont Europa, och jag tycker att det är relevant att upprepa den vid det här tillfället.

Anf. 74 ORDFÖRANDEN:

Det verkar inte finns något att tillägga från statsrådets sida. Jag konstaterar då att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning, med oliklydande avvikande meningar från Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna.

Vi går vidare till dagordningspunkt 12, Övriga frågor.

Anf. 75 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Punkten under Övriga frågor gäller information, och jag har inget att tillägga om den. Jag svarar naturligtvis på frågor om det finns några.

Anf. 76 ORDFÖRANDEN:

Det finns inga frågor. Vi tackar därmed för informationen.

Tack för i dag, statsrådet och medarbetare! Trevlig helg – eller ja, valarbete – när det är dags för det!

Anf. 77 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Tack detsamma – jag önskar även er en trevlig helg av valarbete!

Innehållsförteckning

§ 1 Utrikes frågor – handel

.....	1
Anf. 1 ORDFÖRANDEN.....	1
Anf. 2 Statsrådet ANN LINDE (S).....	1
Anf. 3 ORDFÖRANDEN.....	1
Anf. 4 Statsrådet ANN LINDE (S).....	1
Anf. 5 HANS ROTHENBERG (M).....	2
Anf. 6 ANNIKA QARLSSON (C).....	3
Anf. 7 Statsrådet ANN LINDE (S).....	3
Anf. 8 ORDFÖRANDEN.....	3
Anf. 9 Statsrådet ANN LINDE (S).....	3
Anf. 10 ANNIKA QARLSSON (C).....	4
Anf. 11 ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	4
Anf. 12 Statsrådet ANN LINDE (S).....	4
Anf. 13 ORDFÖRANDEN.....	5
Anf. 14 Statsrådet ANN LINDE (S).....	5
Anf. 15 LUDVIG ASPLING (SD).....	6
Anf. 16 HANS ROTHENBERG (M).....	6
Anf. 17 DÉSIRÉE PETHRUS (KD).....	6
Anf. 18 ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	7
Anf. 19 Statsrådet ANN LINDE (S).....	7
Anf. 20 ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	8
Anf. 21 Statsrådet ANN LINDE (S).....	8
Anf. 22 Kanslirådet DAVID LUNDERQUIST.....	8
Anf. 23 ORDFÖRANDEN.....	8
Anf. 24 Statsrådet ANN LINDE (S).....	9
Anf. 25 ORDFÖRANDEN.....	9

§ 2 Konkurrenskraft – inre marknad och industri

.....	10
Anf. 26 ORDFÖRANDEN.....	10
Anf. 27 Statsrådet ANN LINDE (S).....	10
Anf. 28 ORDFÖRANDEN.....	10
Anf. 29 Statsrådet ANN LINDE (S).....	10
Anf. 30 ANNIKA QARLSSON (C).....	11
Anf. 31 LOTTA OLSSON (M).....	11
Anf. 32 HANS ROTHENBERG (M).....	11
Anf. 33 ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	12
Anf. 34 Statsrådet ANN LINDE (S).....	12
Anf. 35 ORDFÖRANDEN.....	12
Anf. 36 Statsrådet ANN LINDE (S).....	12
Anf. 37 ORDFÖRANDEN.....	14
Anf. 38 DÉSIRÉE PETHRUS (KD).....	14
Anf. 39 ANNIKA QARLSSON (C).....	14
Anf. 40 ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	14
Anf. 41 Statsrådet ANN LINDE (S).....	14
Anf. 42 ORDFÖRANDEN.....	15
Anf. 43 Statsrådet ANN LINDE (S).....	15
Anf. 44 ANNIKA QARLSSON (C).....	16

Anf. 45	ILONA SZATMARI WALDAU (V)	16
Anf. 46	Statsrådet ANN LINDE (S)	17
Anf. 47	ORDFÖRANDEN	17
Anf. 48	Statsrådet ANN LINDE (S)	17
Anf. 49	ORDFÖRANDEN	18
Anf. 50	Statsrådet ANN LINDE (S)	18
Anf. 51	ORDFÖRANDEN	18
Anf. 52	Statsrådet ANN LINDE (S)	18

§ 3 Konkurrenskraft – rymd och forskning

.....		19
Anf. 53	ORDFÖRANDEN	19
Anf. 54	Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S)	19
Anf. 55	ORDFÖRANDEN	19
Anf. 56	Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S)	19
Anf. 57	JESSIKA ROSWALL (M)	20
Anf. 58	Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S)	20
Anf. 59	ORDFÖRANDEN	20
Anf. 60	Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S)	20
Anf. 61	ORDFÖRANDEN	20
Anf. 62	Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S)	21
Anf. 63	ORDFÖRANDEN	21
Anf. 64	Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S)	21
Anf. 65	FREDRIK MALM (L)	22
Anf. 66	ILONA SZATMARI WALDAU (V)	22
Anf. 67	JESSIKA ROSWALL (M)	22
Anf. 68	Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S)	23
Anf. 69	JESSIKA ROSWALL (M)	23
Anf. 70	ORDFÖRANDEN	23
Anf. 71	Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S)	23
Anf. 72	DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	24
Anf. 73	MARTIN KINNUNEN (SD)	24
Anf. 74	ORDFÖRANDEN	24
Anf. 75	Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S)	24
Anf. 76	ORDFÖRANDEN	24
Anf. 77	Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S)	24